

Olomoucký

34 °C | 14 °C

Počasí v kraji více informací →
pocasi.idnes.cz

olomouc.idnes.cz

DNES Olomouc, Přerov, Jeseník, Šumperk, Prostějov

Objev: Stoupence Husa upalovali i v Olomouci

Před 600 lety Olomoučané upálili dva příznivce mistra Jana Husa. Oproti pravděli krátký proces. Písař se to poté snažil zamaskovat. Teď byl odhalen.

Michal Poláček
redaktor MF DNES

OLOMOUC Rysy justiční vraždy dostává po 600 letech příběh drastické smrti dvou mladíků, kteří se po příchodu do Olomouce hlásili k názorům mistra Jana Husa.

Měšťané k jeho přívržencům rozhodně nepatřili, oba muži si přesto stáli za svým. Coby kacíři tak v létě 1415 skončili na hranici. Nyní se tu díky pátrání historika a ředitele olomouckého okresního archivu Bohdana Kaňáka objevilo velké ale. Na předky dnešních Olomoučanů nevrhá vůbec dobré světlo.

Do Olomouce přišli vyznavači Husova učení z Prahy, alespoň jeden byl studentem Univerzity Karlovy. Další příznivce pro tehdy kacířské názory zásadového reformátora v Olomouci nenašli. „Olomoučtí měšťané byli v té době tvrdými odpůrci Husova učení. Navíc pro podstatnou část z nich byla církev nepochybnitelnou autoritou. Významnou roli hrál i strach z kacířů obecně, byl zakotven v dobové mentalitě,“ upozorňuje Kaňák.

Názorový střet byl otázkou času. Kde v Olomouci nastal, se dodnes neví. Historik Václav Nešpor přišel v první polovině 20. století s tím, že dvojice přímo v kostele vystoupila proti kazateli. „Nezdá se mi to ovšem pravděpodobné, původní prameny se o tom nezmiňují. S Olomoučany tak oba mladíci mohli polemizovat kdekoli na veřejném prostranství,“ míní Kaňák.

V každém případě stáli proti přesile. Byli zadrženi a olomoucký městský soud měl jasno. Jako hlasatelé kacířských bludů skončili na hranici. Kde vzplála, zůstává záhadou.

„Novodobá literatura se zmiňuje přímo o olomouckém náměstí, konkrétní historické podklady pro to však chybí,“ srovnává Kaňák.

Nejdůležitější otázkou ovšem je, kdy přesně byli mladíci upáleni. Zdá se, že jednalo o dva mladíky, kteří nabývali zápis z roku 1430 v Památné knize olomoucké. „Jinak svědomitý olomoucký písař Václav z Jihlavy zjednodušeně řečeno uvádí, že k tomu došlo v sobotu 13. července 1415,“ říká Kaňák. Historickým olomouckým písemnostem se věnuje v knize Tajemství olomouckých městských knih.

Václav z Jihlavy tragickou smrt obou mladěnců líčí jako legitimní soudní proces. O vině měli měšťané rozhodovat jak na církevním, tak i světském soudu. „Navíc podle písaře Václava stanovili dobu upálení až na osmý den po smrti mistra Jana Husa. Vytváří se tak dojem, že mezi procesem a popravou uplynul přiměřený čas,“ vyzdvihuje Kaňák.

Jenže k případu existuje další klíčový dokument. Stížnost na čin měšťanů od rektora Univerzity Karlovy Brikcia z Budína. Adresoval ji moravskému zemskému hejtmanovi. „Rektor v listu z 8. července 1415 lietoval především smrti studenta Univerzity Karlovy Jana. Pokládal ho za upřímného, horlivého vyznavače božího zákona,“ popisuje historik.

A právě rozpor mezi datací obou listin je zásadní. Písař uvádí, že mladíci Olomoučané upálili 13. července, ale rektor psal hejtmanovi už 8. července. Ten den už tedy první muž univerzity o všem věděl. Kaňák navíc upozorňuje na to, jak rychle se zprávy ve středověku šířily. Nejrychlejším způsobem byli jízdni poslové putující ovšem po mnohdy neschůdných cestách. Informace proto z Olomouce do Prahy bezpochyby putovaly řádově několik dní.

Vyplývá z toho jediný závěr. Mladíci v Olomouci zemřeli v plamenech už před 8. červencem 1415. Proč tedy Václav z Jihlavy píše něco jiného? „Je samozřejmě možné, že se jednoduše spletl. Zápis o upálení mladíků pořídil až v roce 1430, tedy patnáct let poté. Zdá se však, že to mohlo být i jinak,“ upozornil Kaňák.

Rektor Univerzity Karlovy totiž – v rozporu s Václavem – případ rozhodně nepopisuje jako obvyklý soud. „Olomoučané podle rektora s mladíky udělali doslova krátký proces: V půldenní lhůtě je stačilo zajmout, vyslechnout na mučidlech, odsoudit, uvrhnout do plamenů hranice a upálit je jako pověstné a usvědčené kacíře,“ říká historik. Je přesvědčen, že takový postup byl v rozporu s obvyklou praxí olomouckého soudu. Ve složitých případech, zejména tam, kde

hrozil trest smrti, rozhodnutí uvážlivě zvažoval.

„Navíc mohl před vynesením rozsudku požádat o právní radu město Vratislav. Pro Olomouc bylo autoritou magdebursko-vratislavské městské právo. Sama se jím řídila. Je ovšem třeba dodat, že podle tohoto práva bylo upálení pro kacíře přiměřeným trestem,“ podotýká Kaňák.

Má za to, že lze dodnes žasnout nad pohotovostí olomoucké justice v této závažné kauze. Je tak možné se ptát, jestli se případ nepodobal spíš lynčování. A to navzdory tomu, že tvrdý postup Olomouce zpětně schválil kostnický koncil.

„Rozpor v dataci mezi zápisem Václava z Jihlavy a stížností pražského rektora dodnes upozorňuje na to, že se olomoucký písař nejspíše snažil zakrýt živelné odsouzení Husových přívrženců nerespektující dobová procesní pravidla,“ uzavírá Kaňák.

Olomoučané si mysleli, že bojují s kacířstvím

OLOMOUC Emoce a vášně vyvolané strachem a nejistotou. To podle historika a ředitele olomouckého okresního archivu Bohdana Kaňáka stálo před 600 lety za drastickým procesem, na jehož konci dva příznivci mistra Jana Husa skončili v Olomouci v plamenech.

„Otázkou je, zda by je při dodržení procesních pravidel bylo možné zachránit. Možná by v jejich prospěch zasáhl moravský zemský hejtman pan Lacek z Kravař, který byl též nakloněn Husovým názorům,“ zamýšlí se Kaňák.

Jak jste narazil na podezření, že se olomoucký písař Václav z Jihlavy v 15. století snažil zápisem v městské knize pokrýt historii upálení dvou Husových příznivců z července 1415?

Snažil jsem se vysvětlit nesrovnalost v dataci pramenů. Rozhodně bych nehovořil o pokřivení historie. Písař Václav jednal v zájmu města a jeho úkolem bylo hájit jeho dobrou pověst.

O upálení psal do knihy až v roce 1430, patnáct let poté. Svoji roli tedy zřejmě sehrálo i to, že věděl, co tento čin Olomouci posléze přinese.

Příčin a následků události si byl vědom. V případě obou upálených Husových příznivců viděl ve zpětném pohledu jeden z hlavních důvodů pozdějších útoků husitů na Olomouc. Městu způsobily nedozírné škody. Pod zorným úhlem těchto hořkých zkušeností například dospěl i k zajímavému právnímu názoru o neúčinnosti mučení jako důkazního prostředku.

➤ Pokračování na straně B2

Lidé se skrývali před vedrem, kde se dalo. Padaly i rekordy

Tisíce lidí oblehly všechna koupaliště v Olomouckém kraji. V Olomouci bylo plno jak na přírodním koupališti Poděbrady, tak v akvaparku nebo v plaveckém areálu. Během tří dnů prodlouženého víkendu padaly teplotní rekordy. Nejvyšší teplotu hlásila stanice v Olomouci, kde v neděli teploměr ukázal 35,7

stupně. Ve velkých vedrech kolabovali hlavně starší lidé. Desítky jich museli záchranáři přivést do nemocnic v regionu, kde je lékaři ošetřili. Podle meteorologů se ochladí až ve středu a ve čtvrtek, kdy teploty klesnou pod třicet stupňů a může také zapršet. (rš) ➤ Více na straně B2

3x foto: Stanislav Helaň, MAFFRA

Víkřovice

Vyprošťovací tank zamíří do muzea

Vyprošťovací tank, který v roce 1997 pomáhal při povodních na Šumpersku, skončí zřejmě v Muzeu silnic ve Víkřovicích. Před lety ho získal okresní úřad po zrušení zábrzežského železničního vojska, poté byl převeden do majetku města, které ho chce darovat muzeu. (rš)

Jeseník

V Jeseníku opravují most

Ocelový most ze začátku 20. století, který je jedinou technickou památkou ve městě, opravují dělníci v Jeseníku. Prochází celkovou rekonstrukcí, aby mohl dál sloužit. Náklady se vyšplhají zhruba na 5 milionů korun. Na most se vrátí i historické prvky, které tam byly umístěny při stavbě v roce 1901. (rš)

Mikulovice

Auto narazilo na přejezdu do vlaku

Osobní auto narazilo v sobotu na železničním přejezdu mezi Ondřejovicemi a Mikulovicemi do projíždějícího vlaku. Řidička utrpěla lehké zranění a byla převezena do nemocnice. Silnici museli policisté po dobu vyšetřování dočasně uzavřít, přerušena byla také doprava na železniční trati. (ČTK)

Čelechovice

Cyklista havaroval, měl 3,6 promile

Posílený větší dávkou alkoholu usedl v neděli večer na kolo šestapadesátiletý muž v Čelechovicích na Hané. Cyklista nezvládl mírnou zatáčku na silnici a upadl z kola na zem. Zranil se našťastí jen lehce. Přivolání policisté mu při dechové zkoušce naměřili 3,6 promile alkoholu. (rš)

„Když věříte, máte naději. Co víc dát?“

OLOMOUC Jako nemocniční kaplan, ale zároveň také jako zdravotní sestru na jednotce intenzivní péče II. interní kliniky mohou pacienti olomoucké fakultní nemocnice potkat Miroslavu Tobii Matějkovou. Sestra Tobia, jak jí všichni říkají, pracuje v nemocnici už osm let. Spolu s dalšími čtyřmi nemocničními kaplany je nyní k dispozici také příbuzným pacientů v nové otevřené Poradně Hořec.

Život bez ní už si ale neumí v nemocnici představit ani ostatní sestry a lékaři. „Je pro nás nepostrada-

telná. Je mírná, rozvázná, ale zároveň má tak obrovské charisma a krásný vztah ke všem lidem, že už se bez ní neobejdeme,“ tvrdí vrchní sestra II. interní kliniky Lenka Šeflová.

Miroslava Matějková je jednou ze 34 kaplanů, kteří působí v nemocnicích v olomoucké arcidiecézi. Je však jenom jednou z mála těch, které mohou pacienti potkat také jako běžný zdravotnický personál. Právě tato „dvojrole“ jí usnadňuje cestu k nemocným. „Když lidé vidí, že jsem řádová sestra, sami se na mě

obracejí se svými vnitřními problémy,“ říká.

Dnes 36letá rodačka ze Střelice u Brna vystudovala střední zdravotnickou školu a krátce poté pracovala v nemocnici v Brně-Bohunicích. Když jí bylo dvacet let, vstoupila do kláštera Kongregace Milosrdných sester svatého Kříže v Kroměříži a pečovala o nemocné starší sestry.

Poté, co ji představení přeložili do Olomouce, působila tři roky na arcibiskupství a pak si našla práci v olomoucké fakultní nemocnici. Tady brzy začala uvažovat o tom,

že pacientům kromě svých odborných schopností nabídne i duchovní pomoc.

„Zdravotní sestra sice s nemocnými tráví hodně času, ale při náporu práce mnohdy nemá kdy s pacienty promluvit. Oni pak leží a čekají, až za nimi přijde návštěva, až si s nimi někdo popovídá. Začala jsem vnímat, jak důležitá je pro ně psychická a duchovní podpora, a chtěla jsem pro ně dělat něco víc,“ vzpomíná sestra Tobia na začátky své pastorače.

➤ Pokračování na straně B2